

Landelijke Aanpak 16-27: Voorkomen dakloosheid bij jongeren die uitstromen uit jeugdzorg met verblijf

Ontwikkelde aanpak naar aanleiding van
twee jaar pionieren

VOOR
JEUGD &
GEZIN

OZJ

16-27

Wat vind je in deze publicatie?

Ter voorkoming van dakloosheid onder jongeren die uitstromen uit de residentiële jeugdzorg ondersteunde de Landelijke Aanpak 16-27 van het [Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd \(OZJ\)](#) in de periode 2023-2025 centrumgemeenten bij het maken van een integraal en preventief beleid. Deze publicatie beschrijft de verschillende fasen van de Landelijke Aanpak 16-27 en bundelt de werkzame elementen die in twee jaar uitvoering zijn opgedaan. We bieden praktische handvatten voor de implementatie en organisatie van een lokale aanpak én inzichten die helpen om binnen de eigen gemeente het gesprek te voeren en samen te werken aan verdere versterking. De aanpak hoeft niet één-op-één overgenomen te worden; gemeenten kunnen onderdelen naar eigen inzicht aanpassen en toepassen, zodat het aansluit bij de lokale context en mogelijkheden.

Voor wie is dit document bedoeld?

Dit document is bedoeld voor iedereen binnen de gemeente die een rol speelt in het agenderen, ontwikkelen en/of uitvoeren van een aanpak rond jongeren na uitstroom uit de jeugdzorg. Denk aan beleidsadviseurs op het gebied van jeugd, wonen, participatie of zorg, programmamanagers, teamleiders of bestuurders die zich willen inzetten voor een domeinoverstijgende aanpak.

Colofon

Auteurs

Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd (OZJ),
Platform Sociaal Domein (PSD),
Onderzoeks- en adviesbureau
Andersson Elffers Felix (AEF)

Met dank aan

Nicoline den Ouden (OZJ),
Veerle Petit en Rinske Wolters (PSD),
Martijn van der Goes, Aukje Hilderink en
Mischa Buter (AEF)

Datum

Januari 2026

Inhoudsopgave

Inleiding

De rol van gemeenten: regie en samenwerking	4
Landelijke Aanpak 16-27: wat levert het op?	5
Op naar een structurele werkwijze	6

De uitgewerkte aanpak

Leeswijzer bij de aanpak	8
Randvoorwaarden en uitgangspunten	9
• Fase 1	10
- Stap 1A. Urgentie creëren	11
- Stap 1B. Bestuurlijke opdracht formuleren	12
- Stap 1C. Principe-afspraken maken	13
- Stap 1D. Projectstructuur en capaciteit voor fase 2 organiseren	14
• Fase 2	15
- Stap 2A. Inventarisatie van de werkafspraken, uitvoering en knelpunten	16
- Stap 2B. In kaart brengen om hoeveel jongeren in welke uitstroomprofielen het gaat	17
- Stap 2C. Synthese en expliciteren voorliggende opgave	18
- Stap 2D. Gesprek aan gaan over beoogde effecten, kosten en baten van de aanpak	19
- Stap 2E. (Her)bevestiging van commitment voor fase 3	20

• Fase 3

- Stap 3A. Inrichten centraal coördinatiepunt	21
- Stap 3B. Bewustwording houding en gedrag	22
- Stap 3C. Komen tot concrete oplossingsrichtingen en draagvlak	23
- Stap 3D. Gesprekken voeren met jongeren om uitstroomprofiel in kaart te brengen	24
- Stap 3E. Uitvoeren, monitoren en bijsturen	25
- Stap 3F. Duurzaam bestendigen van de aanpak	26

Nawoord

Bijlagen

Ondersteuning?

Meer weten?

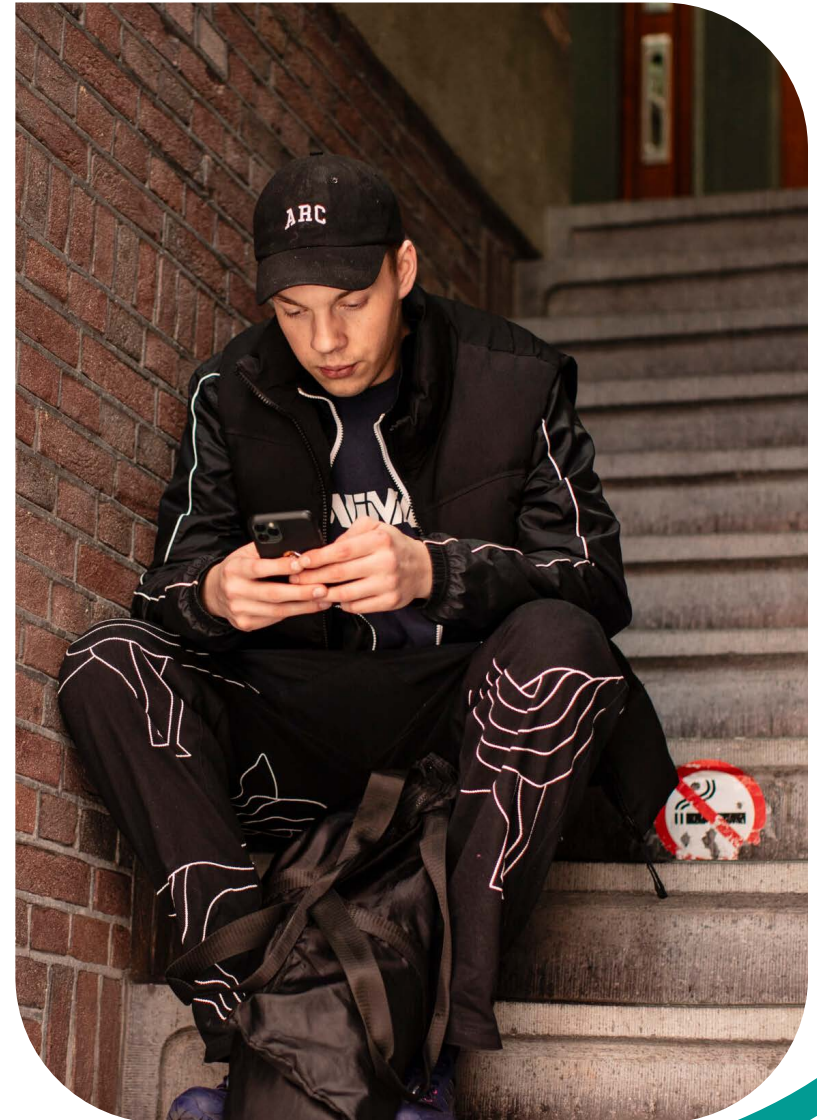
22
23
25
26
27
28
29
30
31
41
42

Inleiding

Voor veel jongeren verloopt de overgang naar volwassenheid relatief soepel, zonder intensieve begeleiding vanuit de overheid. Ze hebben een stabiele thuissituatie, voldoende begeleiding en de ruimte om te leren omgaan met verantwoordelijkheden.

Voor jongeren die uitstromen uit jeugdhulp met verblijf is dit beeld anders. Zij missen tijdens deze cruciale levensfase een stevig vangnet en de mogelijkheid om geleidelijk zelfstandigheid op te bouwen. Het complexe, versnipperde systeem waarin zij hun weg moeten zoeken, leidt regelmatig tot grote onzekerheid over basisbehoeften als huisvesting en inkomen. Door het ontbreken van een netwerk en vangnet die andere jongeren vaak wel hebben, lopen zij een aantoonbaar verhoogd risico op dakloosheid. Wat deze groep jongeren in deze periode meemaakt, is vaak bepalend voor hun verdere leven. Investeren in deze levensfase is dan ook essentieel – niet alleen om direct resultaat te boeken, maar ook vanwege het langdurige positieve effect op hun toekomstkansen en mogelijk ontwikkelingspotentieel dat anders voor de gehele maatschappij onbenut blijft.

Als gemeenten geen passend vervolg weten te bieden na jeugdhulp, gebeurt meestal het volgende. Verlengde jeugdzorg wordt ingezet, ondanks de hoge kosten, omdat de meest waarschijnlijke alternatieven – zoals Beschermd Wonen of zelfstandig wonen met ondersteuning vanuit de Wmo – vaak niet passend of beschikbaar zijn. Of de jongere raakt dak- en thuisloos, wordt 'bankslaper' of komt terecht in de maatschappelijke opvang. In beide gevallen zijn de maatschappelijke kosten hoog, en is de kans groot dat eerder behaalde effecten van hulp en ondersteuning teniet worden gedaan.

De rol van gemeenten: regie en samenwerking

Gemeenten hebben een sleutelrol in het begeleiden van jongeren in deze overgangsfase. Daarbij is inzet nodig op de leefdomeinen van de 'Big 5': wonen, inkomen, school en werk, welzijn en support. Vooral huisvesting en inkomen zijn hierbij cruciale randvoorwaarden. Om deze verantwoordelijkheid goed te kunnen vervullen, is verandering binnen de gemeentelijke organisatie noodzakelijk. De huidige werkwijzen sluiten onvoldoende aan op de complexe, domeinoverstijgende situaties waarmee de doelgroep te maken krijgt.

Een effectieve aanpak vraagt daarom om samenhang en samenwerking binnen de gemeente zelf. Maar ook met externe partijen, want geen enkele organisatie kan de benodigde ondersteuning alleen bieden. Jongeren hebben gelijktijdig hulp nodig op meerdere gebieden. Alleen door gezamenlijk op te trekken, ontstaat een sluitend netwerk van zorg, ondersteuning en begeleiding.

Cijfers

Hoe het met jongeren gaat nadat zij jeugdzorg met verblijf verlaten wordt nauwelijks onderzocht. Het beperkte onderzoek dat er is, laat zien:

20%

van de dakloze mensen is tussen de 18 en 27 jaar

20.000

jongeren verblijven in een vorm van residentiële jeugdzorg

60%

van de dak- en thuisloze jongeren in Amsterdam heeft een verleden in de jeugdzorg

22%

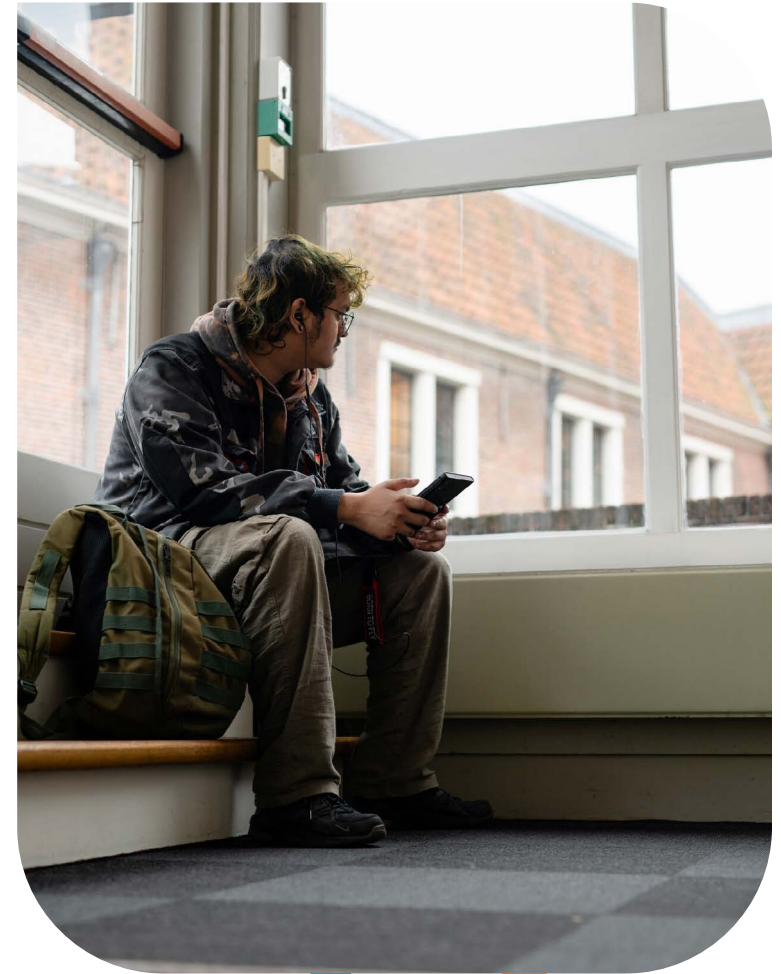
van de onderzochte groep jongeren (N=176) raakt direct dakloos na uitstroom uit de residentiële jeugdzorg

Landelijke Aanpak 16-27: wat levert het op?

Om gemeenten te ondersteunen bij deze opgave, werd de afgelopen twee jaar gewerkt met de Landelijke Aanpak 16-27. Het Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd (OZJ) begeleidde vier centrumgemeenten bij de implementatie van de aanpak. Door deze praktijkervaringen ontstond een helder beeld van wat werkt. De eerste ervaringen laten zien dat gemeenten met de aanpak wezenlijke stappen kunnen zetten richting duurzame oplossingen. De aanpak helpt onder andere door:

- **Versneld werken aan passende huisvesting en zorg** voor jongeren die de jeugdzorg verlaten;
- **Betere informatievoorziening en sturing**, o.a. door data en monitoring van jongeren in de jeugdzorg en hun woon- en zorgbehoeften;
- **Versterking van de samenwerking** tussen betrokken instanties, rijk en gemeenten;
- **Creëren van meer passende, betaalbare en toegankelijke huisvesting** voor jongeren in een kwetsbare positie.

Door deze gerichte inzet kan worden voorkomen dat de doelgroep uit beeld raakt of tussen wal en schip valt. Daarmee biedt de aanpak betere perspectieven voor deze specifieke jongeren en ook kansen om op termijn maatschappelijke kosten te beperken. Bovendien sluit de aanpak aan op actuele maatschappelijke opgaven, zoals de Hervormingsagenda Jeugd, [het Nationaal Actieplan Dakloosheid](#), wetsvoorstel Versterking regie op de volkshuisvesting, het versterken van lokale teams (en het convenant 'Stevige lokale teams' dat in 2026 wordt verwacht), de afbouw van residentiële jeugdzorg en het terugdringen van wachtlijsten in de jeugdzorg.

Op naar een structurele werkwijze

De uiteindelijke ambitie is een structurele aanpak en werkwijze waarin domeinoverstijgend wordt samengewerkt, zowel beleidsmatig als in de uitvoering. Uitvoerende professionals en beleidsmedewerkers uit verschillende domeinen staan met elkaar in verbinding en knelpunten worden sneller opgelost, waardoor jongeren niet langer verdwalen tussen afdelingen en loketten. Dat biedt ruimte voor maatwerk en duurzame oplossingen, juist wanneer jongeren op meerdere leefgebieden ondersteuning nodig hebben.

Door gezamenlijk te investeren in deze levensfase, bouwen we aan een samenleving waarin jongeren die uitstromen uit jeugdzorg met verblijf niet dakloos worden, maar doorstromen naar huisvesting, passend bij hun woon- en zorgbehoefte.

“ We leveren jongeren na jarenlang intensieve hulp en residentiële behandeling met een weekendtas af bij de daklozenopvang, omdat er geen passende alternatieven zijn. Dit moet echt anders!”

Jeugdzorgprofessional

Van...

Naar...

De uitgewerkte aanpak

Leeswijzer bij de aanpak

- In dit hoofdstuk worden de fases uit de aanpak uiteengezet. Per fase wordt **het doel** ervan beschreven. Het bereiken van dat doel is essentieel om tot een succesvolle implementatie te komen.
- Voor elk doel van een fase staat uitgewerkt met welke **stappen** dit bereikt kan worden. Daarbij zijn fasen aangeduid met een nummer en de stappen met een letter. Omdat gemeenten van elkaar verschillen, kan het voorkomen dat een bepaalde stap in jouw gemeente niet nodig is of beter net anders uitgevoerd kan worden. Van de stappen kan dus afgeweken worden. Het is wel van belang het doel van de fase in het oog te houden, en te kijken wat er nodig is om het doel te bereiken.
- Na de beschreven fases van de aanpak is aanvullende informatie opgenomen in de **bijlagen**. Voor een deel van de stappen is daar een **extra uitwerking** gegeven.

De 3 fasen van de aanpak samengevat

Fase 1 Commitment organiseren

De betrokken partijen zijn zich bewust van het probleem en geven commitment

Fase 2 Inventariseren

De gemeente maakt inzichtelijk waarom het nu niet goed werkt en wat de jongeren nodig hebben

Fase 3 Van ontwerp naar uitvoering

De gemeente werkt de oplossingsrichtingen uit en start met de uitvoering (in de praktijk)

Randvoorwaarden en focuspunten

Onderstaande randvoorwaarden zijn nodig voor een succesvolle uitvoering van de aanpak:

- Structurele commitment vanuit de gemeente is nodig, met inzet van middelen en capaciteit voor de lange termijn. Een pilot alleen is onvoldoende.
- Betrokkenheid en inbreng van jongeren is essentieel: zij weten wat nodig is en helpen knelpunten zichtbaar te maken.

Belangrijke focuspunten zijn:

- De overgang van 18- naar 18+ gaat gepaard met veranderende wettelijke verantwoordelijkheden. Het is belangrijk dat alle betrokkenen continu het gezamenlijke doel scherp houden.
- Het 'Wonen Eerst'-principe is vanzelfsprekend ook van toepassing op jongeren die de residentiële jeugdzorg verlaten: zonder een veilige en duurzame woonplek is zelfredzaamheid op andere domeinen niet realistisch.
- Ondersteuning is noodzakelijk op alle onderdelen van de Big 5, maar vanuit de Landelijke Aanpak 16-27 ligt de prioriteit bij huisvesting en inkomen. Wonen voor jongeren die de jeugdzorg verlaten kan alleen duurzaam zijn als er ook rust en zekerheid is op inkomen. Tijdige financiële ondersteuning in deze overgangsfase is geen kostenpost, maar een preventieve investering waarmee zwaardere zorg en hogere maatschappelijke kosten worden voorkomen.
- Wanneer in dit document gesproken wordt over woon- en zorgbehoeften gaat het naast zorg en huisvesting, ook over inkomen.
- Samen optrekken in de regio. Stem op regionaal niveau af over huisvesting en ondersteuning, versterk de samenwerking met zorgaanbieders en leer van elkaars ervaringen.

“ Door elkaar echt te leren kennen, ontdek je dat ‘tegenwerking’ vaak voortkomt uit systeemdruk, onbekendheid of beeldvorming en niet uit onwil. En precies daar ligt de kans om samen verder te komen.”

Strategisch beleidsadviseur gemeente

“ De beeldvorming over deze groep jongeren is taai, maar ook over de mensen die in dit ‘systeem’ werken. Jeugdzorgprofessionals zouden te veel pamperen, Wmo-medewerkers te bureaucratisch zijn en gemeenten alleen aan geld denken.”

**Ambassadeur 16-27 Ondersteuningsteam
Zorg voor Jeugd (OZJ)**

“ De laatste maanden voor mijn 18e verjaardag had ik veel stress. Ik sliep slecht. Ik wilde helemaal niet 18 worden, want dan zou ik op straat komen te staan.”

Jongere in gesprek met Stichting Het Vergeten Kind

Aanpak fase 1

Commitment organiseren

In fase 1 organiseert de initiatiefnemer commitment binnen en buiten de gemeente om het proces samen in gang te zetten.

Fase 1 bestaat uit de volgende stappen:

- A. Urgentie creëren
- B. Bestuurlijke opdracht formuleren
- C. Principe-afspraken maken
- D. Projectstructuur en capaciteit voor fase 2 organiseren

Fase 1 • Stap 1A

Urgentie creëren

Hoewel problemen rondom jongeren die uitstromen uit residentiële jeugdhulp meestal al bekend zijn binnen een gemeente, krijgen ze vaak niet de aandacht die ze verdienen. Daarnaast vraagt een gedegen aanpak om investeringen en capaciteit. Het is daarom belangrijk dat duidelijk is waarom investeringen nodig zijn en wat het oplevert.

De eerste stap is om urgentie te creëren bij stakeholders binnen en buiten de gemeente. Hoewel de stakeholders kunnen verschillen per gemeente, gaat het doorgaans in ieder geval om verschillende directies van de gemeente, jeugdzorgaanbieders en woningcorporaties.

Doen

Probleemanalyse opstellen.
Probleemanalyse verrijken met input van betrokken collega's.
Delen probleemanalyse met relevante directies of afdelingen en daarover in gesprek gaan.

Verantwoordelijk

- Initiatiefnemer signaleert en werkt probleemanalyse uit.
- Collega's uit andere domeinen denken mee.

Resultaat van stap 1A

Onderbouwing van het lokale vraagstuk op basis van drie verschillende kennisbronnen:

1. Relevante onderzoeken en publicaties, zoals:
 - Publicatie van OZJ 'Wie niet past, loopt vast - Samen jongerendakloosheid voorkomen' (2025)
 - Onderzoeksrapport van AEF voor ministerie van VWS 'Overgang van Jeugdhulp naar volwassenheid' (2024)
 - Onderzoek van AEF voor ministerie van VWS 'Regionale verschillen in het gebruik van verlengde jeugdzorg' (2023)
 - Onderzoek van Stichting Het Vergeten Kind '18 jaar worden in de jeugdzorg' (2023)
 - Artikel op website NJi 'Waar lopen jongeren tussen 16 en 27 jaar tegenaan?'
 - ETHOS-telling uit de regio
2. Professionele kennis:
 - Ophalen van verhalen van uitvoerende professionals, uitzoeken aantallen (vastgelopen) casuïstiek, etc.
3. Ervaringskennis:
 - Ophalen van ervaringsverhalen, inzet van ervaringsdeskundigen, storytelling, etc.

Fase 1 • Stap 1B

Bestuurlijke opdracht formuleren

Om tot een werkende oplossing te komen is een bestuurlijke opdracht essentieel. Dit wordt georganiseerd in deze tweede stap. Gezien het belang, is het zinvol dit vroegtijdig te organiseren. Omdat nog niet duidelijk is wat er concreet nodig gaat zijn in een gemeente, gaat het in deze fase vooral

nog om de intentie van wethouders (doorgaans Jeugd, Zorg, Wonen en Werk & Inkomen) om de aanpak uit te voeren. En daarnaast om specifiek commitment te krijgen op fase 2 (de inventarisatiefase).

Doen

Afstemming via lijn met bestuurders.
Opstellen bestuurlijke opdracht voor uitvoeren van fase 2.
Definitief maken van de opdracht met bestuurders.

Verantwoordelijk

- Initiatiefnemer voert de activiteiten uit.
- Collega's uit andere domeinen denken mee en zorgen voor afstemming via lijn met de betrokken bestuurders.

Resultaat van stap 1B

Een bestuurlijke opdracht, waarbij drie essentiële onderdelen zijn uitgewerkt:

1. De aanleiding van het probleem en het beoogde doel staan scherp vast;
2. Op hoofdlijnen is duidelijk welke stappen nodig zijn om het doel te realiseren en hoe het proces verloopt;
3. Het doel en het proces zijn vertaald naar een concreet verwacht resultaat voor fase 2, en een globaal verwacht resultaat voor fase 3.

De probleemanalyse uit de vorige stap vormt de basis voor deze drie onderdelen. Op basis hiervan kan een overzicht van de verwachte activiteiten en benodigde capaciteit op hoofdlijnen worden opgesteld.

Fase 1 • Stap 1C

Principe-afspraken maken

Een betere overgang van de jongeren na hun achttiende jaar vraagt om een integrale werkwijze bij gemeenten en ook om een passend aanbod van woningen, zorg en ondersteuning. Daar zijn ook organisaties buiten de gemeente voor nodig. Dit wordt in stap 1C georganiseerd. In deze stap voert de gemeente het gesprek met relevante partijen en organisaties

over ieders belang, het gedeelde belang, en de te bereiken doelen, op basis van de probleemanalyse uit stap 1A. Daarnaast bespreekt de gemeente de vervolgstappen en maakt zij concrete afspraken voor het begin (fase 2). Eventueel maakt de gemeente ook afspraken op hoofdlijnen voor de volgende fasen.

Doen

Contact opnemen met relevante gesprekspartners.
Organiseren gesprek(ken) met deze betrokkenen.
Afspraken noteren en schriftelijk terugleggen.

Verantwoordelijk

- Initiatiefnemer organiseert gesprekken.
- Directeuren/bestuurders zetten indien nodig netwerk in om organisaties aan tafel te brengen.
- Overige betrokkenen nemen actief deel.

Externe partijen

Welke organisaties jullie betrekken hangt deels af van de probleemanalyse. Voor de hand liggende partijen vind je terug in [bijlage 1](#).

Denk bijvoorbeeld aan:

- Directies of afdelingen bij de gemeente (jeugd, Wmo, wonen, lokale teams)
- Aanbieders van jeugdhulp met verblijf en Gecertificeerde Instellingen
- Woningcorporaties

Resultaat van stap 1C

Betrokkenen – zowel binnen als buiten de gemeente – zijn gecommitteerd op het te lopen proces. Hiertoe zijn principe-afspraken gemaakt, waarbij stil gestaan is bij vragen als:

- Hoe zien we het probleem?
- Welke doelen streven we na?
- Op welke manier kunnen we bijdragen?
- Werkafspraken: wanneer spreken we elkaar?

Zie [bijlage 1](#) voor een voorbeeld van gespreks- en aandachtspunten en een lijst met voorbeeldafspraken.

Fase 1 • Stap 1D

Projectstructuur en capaciteit voor fase 2 organiseren

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is capaciteit nodig. In deze vierde stap van de eerste fase organiseren we deze capaciteit. Het gaat hierbij zowel om dat er voldoende capaciteit is, als om het betrekken van de mensen met de juiste vaardigheden. Dit leidt tot een goede basis voor fase 2.

Doen

Opstellen van een duidelijke opdrachtbeschrijving voor de projectleider. Denk hierbij aan de benodigde vaardigheden voor de projectleider, zie [bijlage 2](#).
Inschatting van benodigde capaciteit en inzet opstellen voor eigen gemeente.
Afstemmen benodigde inzet met afdelingen.
Projectleidersrol invullen.
Uitdenken en opzetten projectstructuur.
Inrichten opdrachtgever- en opdrachtnemerschap.

Verantwoordelijk

- Initiatiefnemer voert activiteiten uit.
- Lijnverantwoordelijken en overige betrokkenen leveren input.

Resultaat van stap 1D

- Er is een formeel akkoord afgegeven voor het inzetten van een projectleider.
- De benodigde mensen en middelen zijn veiliggesteld om de inventarisatiefase (fase 2) en de fasen daarna uit te voeren.

Aanpak fase 2

Inventariseren

In fase 2 creëert de gemeente een scherp beeld van de opgave door de huidige situatie en de gewenste situatie in kaart te brengen. Hierbij ontstaat een eerste beeld van mogelijke oplossingsrichtingen. En is er commitment binnen en buiten de gemeente om dit verder gezamenlijk te verkennen.

Fase 2 bestaat uit de volgende stappen:

- A. Inventarisatie van de werkafspraken, uitvoering en knelpunten
- B. In kaart brengen om hoeveel jongeren in welke uitstroomprofielen het gaat
- C. Synthese en expliciteren van voorliggende opgave
- D. Gesprek aan gaan over beoogde effecten, kosten en baten van de aanpak
- E. (Her)bevestiging van commitment voor fase 3

Fase 2 • Stap 2A

Inventarisatie van de werkafspraken, uitvoering en knelpunten

Het doel van deze eerste stap is het maken van een overzicht van de huidige situatie. In dit overzicht worden de bestaande werkafspraken op papier en de uitvoering in praktijk samengebracht. Een combinatie van de beelden zorgt voor inzicht in het probleem. Hieruit wordt een knelpuntenoverzicht opgesteld, waarin alle belemmeringen staan om tot een werkende oplossing voor de jongeren te komen.

In het knelpuntenoverzicht neemt de projectleider eveneens ingesleten gedragspatronen mee die in de weg zitten. Bij deze fase hoort ook een verkenning van wat er regionaal al gebeurt. Door aan te sluiten bij regionale initiatieven kun je de gezamenlijke slagkracht vergroten en de beschikbare middelen maximaal effectief inzetten.

Doen

Check of de juiste partners aan tafel zitten (zie [bijlage 1](#)).
Analyse van bestaande documenten voor inzicht in de werkafspraken (zie [bijlage 3](#)).
In kaart brengen van bestaande regionale initiatieven.
Gesprekken voeren ter toetsing en aanvulling.
Benutten van contactmomenten (zoals interviews) voor het opbouwen van de relatie en kweken van vertrouwen.
Opgehaalde knelpunten samenbrengen.

Verantwoordelijk

- Uitvoering van de activiteiten door de projectleider.
- Aanleveren van documentatie door beleidsmedewerkers en medewerkers uitvoering.
- Beschikbaarheid voor gesprekken bij beleidsmedewerkers en medewerkers uitvoering.

Resultaat van stap 2A

Vanuit meerdere perspectieven (o.a. collega's van afdelingen Jeugd, Wmo en Wonen, Toegang en aanbieders van residentiële jeugdzorg) zicht op de huidige situatie. Waarbij in ieder geval de volgende punten in kaart zijn gebracht t.a.v. de uitstroom van jongeren uit residentiële voorzieningen:

- bestaande werkafspraken
- ervaren knelpunten
- bestaande regionale initiatieven

Zie [bijlage 3](#) voor een knelpuntenoverzicht, die op basis van de ervaringen in de pilotgemeenten door het OZJ is opgesteld.

Fase 2 • Stap 2B

In kaart brengen om hoeveel jongeren in welke uitstroomprofielen het gaat

In de tweede stap van fase 2 brengt de gemeente de voorliggende opgave in kaart. Hiervoor maakt zij een eerste inschatting van het aantal jongeren en het bijbehorende uitstroomprofiel. Dit vormt de basis om te bepalen wat er nodig is om aan de woon-en zorgbehoeften van de jongeren te voldoen.

De ervaring vanuit de Landelijke Aanpak 16-27 leert dat uitstroomprofiel 2 het beste past bij de meeste jongeren. Ook bij de jongeren met moeilijk verstaanbaar gedrag. De exacte invulling van de uitstroomprofielen en aantallen volgt in fase 3, omdat de gesprekken met de jongeren pas gevoerd kunnen worden als de gemeente snel daarna actie onderneemt.

Doen

In lijn met het wetsvoorstel Versterking regie Volkshuisvesting: het in kaart brengen om hoeveel jongeren het gaat. Haal data op over jeugdhulp met verblijf. Maak daarin inzichtelijk hoeveel jongeren per kwartaal in de komende 2 à 3 jaar 18 jaar worden, zodat duidelijk is wanneer en voor hoeveel jongeren er iets georganiseerd moet worden.

Inschatting maken over de verdeling van de jongeren over de uitstroomprofielen: dit kan onder meer door een sessie te organiseren met experts, jeugdzorgaanbieders en wijkteammedewerkers. Lees [hier](#) meer over de verschillende uitstroomprofielen.

Uitwerken van de eerste inschatting. Voor een voorbeelduitwerking: zie [bijlage 4](#).

Verantwoordelijk

- Aanleveren van data door uitvoeringsafdelingen van de gemeente.
- Optioneel: organiseren van de sessie met experts, jeugdzorgaanbieders en wijkteammedewerkers door de projectleider.
- Samenbrengen en verwerken van de gegevens door de projectleider.

Resultaat van stap 2B

Dankzij aangeleverde data en opgehaalde professionele kennis (o.a. van experts, jeugdzorgaanbieders en wijkteammedewerkers) is een eerste beeld gevormd van zowel het aantal jongeren als hun verdeling over de vier uitstroomprofielen.

Fase 2 • Stap 2C

Synthese en expliciteren voorliggende opgave

In stap 2A zijn de huidige werkafspraken, ervaren knelpunten en de bestaande regionale initiatieven in beeld gebracht. Daarnaast kan op basis van de verdeling van jongeren over de uitstroomprofielen (stap 2B) afgeleid worden welke woon- en zorgbehoeften jongeren in de gemeente hebben. In deze

stap maakt de gemeente de vertaling naar wat dit voor haar betekent. De gemeente expliciteert de voorliggende opgave op basis van de huidige situatie. Daarbij kan de opgave worden weergegeven in twee dimensies: 1) benodigde inhoudelijke veranderingen, en 2) benodigde veranderingen in gedrag.

Doen

- Analyse opstellen van de knelpunten ten opzichte van de verwachte woon- en zorgbehoefte (aantal jongeren in uitstroomprofielen):
- Maak een prioritering van de knelpunten. Gebruik hiervoor de eerder opgestelde knelpuntenanalyse en de analyse over uitstroomprofielen. Toets de knelpunten aan de verwachte woon- en zorgbehoefte.
 - Maak een risicoanalyse van de knelpunten die als eerste dienen te worden opgelost. Specificeer in deze analyse zowel het risico voor de gemeente als voor de jongere per knelpunt (voorbeelduitwerking in bijlage 5).
 - Verrijk de analyse waar nodig, bijvoorbeeld met capaciteitsgegevens beschermd wonen.
- Expliciteren wat de opgave vraagt van de gemeente zelf en wat dit vraagt van de andere partijen.
Formuleren van de voorliggende opgave en deze toetsen bij de betrokken partijen.

Verantwoordelijk

- Projectleider werkt de analyse uit en formuleert de voorliggende opgave.
- Betrokken partijen leveren input op de analyse en reageren op de voorliggende opgave.
- Projectleider verwerkt eventuele aanpassingen en levert de geëxpliciteerde voorliggende opgave op.

Resultaat van stap 2C

De gemeente heeft de voorliggende opgave ten aanzien van de Big 5-levensdomeinen wonen en inkomen van jongeren na jeugdhulp met verblijf geconcretiseerd.

Fase 2 • Stap 2D

Gesprek aan gaan over beoogde effecten, kosten en baten van de aanpak

Tijdens deze stap gaat de gemeente met betrokken partijen in dialoog over de beoogde effecten van de aanpak. Door vroegtijdig met elkaar in gesprek te gaan over hoe voorgestelde activiteiten bijdragen aan deze effecten, worden onderliggende aannames getoetst. Zo ontstaat een gedeeld beeld van wat er speelt, welke doelen worden nagestreefd en welke gevolgen

verschillende keuzes kunnen hebben. Het nodigt uit tot een eerlijk gesprek waarbij niet alleen aandacht is voor de gewenste resultaten, maar ook voor onverwachte/indirecte effecten. Daarbij is aandacht voor bij welke partijen de kosten en baten terechtkomen.

Doen

Kiezen van te gebruiken instrument voor het gesprek.

Denk hierbij bijvoorbeeld aan een effectenarena (een onafhankelijke gespreksbegeleider is wenselijk) of een maatschappelijke kosten baten analyse (MKBA).

Voor beide instrumenten is de opgehaalde informatie uit stap 2A bruikbaar.

Met betrokken partijen gesprek plannen.

Opbrengsten van het gesprek verwerken in de opgestelde opgave (uit stap 2C).

Verantwoordelijk

- Projectleider maakt keuze voor het instrument en plant gesprek met betrokkenen.
- Betrokkenen leveren input tijdens het gesprek.
- Projectleider verwerkt alle input in de eerder opgestelde opgave.

Resultaat van stap 2D

- Zicht op de beoogde effecten, kosten en baten van de aanpak.
- Betrokken partijen hebben een gedeeld beeld en gemeenschappelijk begrip van de situatie.

Fase 2 • Stap 2E

(Her)bevestiging van commitment voor fase 3

In fase 1 is een bestuurlijke opdracht geformuleerd om aan de slag te kunnen. In fase 2 wordt duidelijk welke stappen gezet moeten worden en wat dit vraagt aan capaciteit en inzet. Op basis van deze informatie gaat de gemeente in stap E van fase 2 opnieuw het gesprek aan met de opdrachtgever(s) en

betrokken partijen. De projectleider neemt deze partijen mee in de resultaten. Daarnaast geven de betrokken organisaties commitment om in fase 3 te doen wat nodig is om tot de oplossing te komen. Daarin betreft de projectleider bestuur, beleid en uitvoering.

Doen

Controleer op basis van de uitgewerkte opgave of alle relevante partijen betrokken worden. Deze partijen staan genoemd in [bijlage 1](#). Ga op basis van 2C na of deze lijst compleet is.

Organiseer een bijeenkomst waarin voorliggende opgave wordt afgestemd.

Voor overeenstemming over de vervolgstappen kan een bijeenkomst worden georganiseerd. Een voorbeeld hiervan is opgenomen in [bijlage 6](#).

Verantwoordelijk

- Organisatie van de bijeenkomst en het betrekken van de relevante partijen door de projectleider.
- Deelname aan de bijeenkomst door betrokken partijen.

Resultaat van stap 2E

- Bestuur, beleid en uitvoering staan achter de voorliggende opgave.
- (Her)bevestiging van commitment van alle betrokken partijen op de opgave, mensen en middelen nu die explicieter in kaart zijn gebracht voor fase 3: van ontwerp naar uitvoering.

Aanpak fase 3

Van ontwerp naar uitvoering

In deze fase richt de gemeente een centraal coördinatiepunt in en reflecteren beleidsmedewerkers en uitvoeringscoördinatoren 16-27 op hun eigen houding en gedrag. Er wordt een routekaart met oplossingsrichtingen opgesteld en door gesprekken met jongeren ontstaat zicht op hun werkelijke woon- en zorgbehoefte. Op basis hiervan werkt het coördinatiepunt aan passend aanbod, met voortdurende monitoring en bijsturing. Zo wordt de basis gelegd voor een duurzame en effectieve uitvoering.

Fase 3 bestaat uit de volgende stappen:

- A. Inrichten centraal coördinatiepunt
- B. Bewustwording houding en gedrag
- C. Komen tot concrete oplossingsrichtingen en draagvlak
- D. Gesprekken voeren met jongeren om uitstroomprofiel in kaart te brengen
- E. Uitvoeren, monitoren en bijsturen
- F. Duurzaam bestendingen van de aanpak

Fase 3 • Stap 3A

Inrichten centraal coördinatiepunt

De projectleider richt in deze stap een centraal coördinatiepunt bij de gemeente in. Dit coördinatiepunt beschikt over (structureel) budget en capaciteit en fungeert als spil tussen beleid en uitvoering. Het is erop gericht om zowel individuele casuïstiek t.a.v. jongeren die jeugdzorg met verblijf gaan verlaten snel en adequaat op te lossen, als systeemknelpunten te signaleren en te agenderen. Het coördinatiepunt heeft mandaat of directe toegang tot besluitvormers om doorbraken te realiseren

en oplossingen duurzaam te verankeren. Het centraal coördinatiepunt is laagdrempelig benaderbaar voor jongeren en hulpverleners, biedt coördinatie waar reguliere structuren vastlopen, en kan doorpakken waar samenwerking stokt. De uitvoeringscoördinatoren 16-27 van het centraal coördinatiepunt brengen proactief de woon- en zorgbehoefte van jongeren in kaart en blijven betrokken tot dit gerealiseerd is.

Doen

Regelen van (structureel) budget, capaciteit en mandaat.

Zie [bijlage 7](#).

Werven van uitvoeringscoördinatoren 16-27 binnen en buiten de gemeentelijke organisatie en werven van beleidsmedewerkers van de diverse betrokken gemeentelijke beleidsafdelingen. Zie [bijlage 8](#) voor de competenties van de beoogde medewerkers.

Verantwoordelijk

- Projectleider regelt - in samenwerking met andere afdelingen van de gemeente - dat er (structureel) budget en capaciteit beschikbaar is voor het centraal coördinatiepunt.
- Projectleider is verantwoordelijk voor de werving, selectie en inrichting van het centraal coördinatiepunt. Hiervoor onderzoekt hij/zij voor de uitvoeringscoördinatoren 16-27 o.a. de mogelijkheid van detachering vanuit ketenpartners én stemt hij/zij af met managers van de gemeentelijke afdelingen welke beleidsmedewerkers geschikt zijn.

Resultaat van stap 3A

- Het centraal coördinatiepunt beschikt over (structureel) budget, capaciteit en mandaat in de vorm van bestuurlijk commitment.
- Een ingericht centraal coördinatiepunt waarbij uitvoering en beleid een rol hebben. Medewerkers van het centraal coördinatiepunt werken intensief samen, zijn doorgaans voor een deel van hun tijd verbonden aan het centraal coördinatiepunt en hebben korte lijnen met hun eigen organisatieonderdelen/moederorganisaties.

Fase 3 • Stap 3A

Inrichten centraal coördinatiepunt

Toelichting rollen medewerkers centraal coördinatiepunt

De uitvoeringscoördinatoren 16-27 hebben de rol om proactief de in kaart gebrachte woon- en zorgbehoefte (uitstroomprofielen) te realiseren voor de jongeren en blijven dit hele proces tot aan de realisatie coördineren.

Onder hun taken vallen onder meer:

- voeren toekomstgesprekken met jongeren gericht op de Big 5
- scoren jongeren en uitzetten acties om woon- en zorgbehoeften en randvoorwaarden op gebieden van inkomen/wonen te realiseren
- informeren en leveren van input richting beleidsmedewerkers van het centraal coördinatiepunt

De beleidsmedewerkers van het centraal coördinatiepunt zijn verantwoordelijk voor het creëren van de benodigde randvoorwaarden voor de uitvoering.

Onder hun taken vallen onder meer:

- oppakken van de aangedragen knelpunten door de uitvoeringscoördinatoren en komen tot verbetervoorstellen
- monitoren data aanpak en input leveren op gebied van beleid
- coördineren samenwerking partners integrale aanpak

In deze beschrijving hanteren wij de term uitvoeringscoördinator 16-27 voor de rol waarin de technische regie op het proces rondom deze jongeren is belegd.

In documenten van o.a. de rijksoverheid wordt voor een op het oog vergelijkbare rol de term 'jongerenregisseur' gebruikt.

De Aanpak 16-27 hanteert een andere benaming, omdat in de praktijk deze term gemakkelijk vervloeit met inhoudelijke verantwoordelijkheid voor de casuïstiek.

Juist die vervaging doet afbreuk aan de scherpheid van de functie afbakening die voor de werkwijze noodzakelijk is. Het gaat nadrukkelijk om een rol waarin de regie is gericht op het organiseren, verbinden en bewaken van het proces, en niet op de inhoud van de casuïstiek. Zuiverheid in deze rolverdeling is essentieel. Door proces en inhoud bewust te scheiden, wordt voorkomen dat professionals vanuit hun inhoudelijke expertise aan de lat worden gezet voor een complex en overstijgend proces. Dit draagt bij aan effectievere samenwerking en meer rust en duidelijkheid in de uitvoering.

Fase 3 • Stap 3B

Bewustwording houding en gedrag

Deze stap vormt de opmaat naar de vervolgstappen in fase 3. Het is een moment om gezamenlijk te verkennen welke invloed beleid en uitvoering hebben op jongeren. Om een probleem echt op te lossen, moet het eerst diepgaand worden begrepen. Dat vraagt meer dan cijfers en beleidslogica. Het vraagt inzicht in gedrag, beleving en de dagelijkse werkelijkheid van jongeren. Beleidskeuzes die geen rekening houden met hun perspectief,

versterken onbedoeld juist de kwetsbaarheid die ze proberen te verminderen.

Door inzichtelijk te maken welk effect bepaald gedrag heeft/ bepaalde handelingen hebben, ontstaat ruimte voor nieuwe perspectieven en handelingsmogelijkheden. Zo groeit het besef dat iedereen vanuit zijn eigen positie kan bijdragen aan verandering en verbetering.

Doen

Aan de hand van de analyse van de huidige werkafspraken, uitvoering en knelpunten uit fase 2 stap A gaat de projectleider het gesprek aan met Beleidsmedewerkers en uitvoeringscoördinatoren 16-27 van het centraal coördinatiepunt.

In dit gesprek wordt samen verkend welke overtuigingen, prikkels en/of routines het oude handelen in stand houden. En wordt expliciet stilgestaan bij de eigen rol in het geheel en de mogelijke verbeterpunten.

Verantwoordelijk

- De projectleider voert de activiteiten uit.
- Medewerkers van het centraal coördinatiepunt zijn beschikbaar voor de gesprekken.

Resultaat van stap 3B

- Beleidsmedewerkers en uitvoeringscoördinatoren 16-27 van het centraal coördinatiepunt hebben meer zicht op de eigen rol binnen het geheel en weten welke uitwerking beleid en uitvoering kan hebben op de doelgroep.
- Zij weten welke overtuigingen, prikkels en/of routines het oude handelen in stand houden, en kunnen gericht werken aan ander gedrag bij zichzelf en bij de jongeren

Fase 3 • Stap 3C

Komen tot concrete oplossingsrichtingen en draagvlak

In deze stap creëert de gemeente concrete oplossingen voor de korte en langere termijn aan de hand van de eerdere analyses. Vanuit het centraal coördinatiepunt organiseert de projectleider ontwerp- en ontwikkelsessie(s) met (regionale) samenwerkingspartners. Deze sessies helpen om gezamenlijk

draagvlak te creëren en de energie en aandacht te richten op wat echt verschil maakt. De opbrengsten worden verwerkt in een routekaart met concrete oplossingsrichtingen voor het realiseren van passende woon- en zorgoplossingen voor jongeren.

Doen

Uitnodigen van deelnemers voor de Vanuit het centraal coördinatiepunt organiseert de projectleider ontwerp- en ontwikkelsessie(s) met (regionale) samenwerkingspartners. Deze sessies helpen om gezamenlijk draagvlak te creëren en de energie en aandacht te richten op wat echt verschil maakt. De opbrengsten worden verwerkt in een routekaart met concrete oplossingsrichtingen voor het realiseren van passende woon- en zorgoplossingen voor jongeren. Het uitvoeren van ontwikkel- en ontwerpssessie(s) om samen met betrokkenen de geformuleerde behoeften naar concrete, uitvoerbare oplossingen te vertalen. Verwerken van de opbrengsten van de ontwerp- en ontwikkelsessie(s) tot een overzichtelijke routekaart met concrete oplossingsrichtingen.

Verantwoordelijk

- Het organiseren van de ontwerp- en ontwikkelsessie(s) door de projectleider in afstemming met medewerkers van het centraal coördinatiepunt.
- Deelname aan de ontwikkel- en ontwerpssessie(s) van de beoogde betrokkenen.
- Verwerken van de output tot een routekaart door de projectleider in afstemming met medewerkers van het centraal coördinatiepunt.

Resultaat van stap 3C

- Op basis van de eerdere analyse van de uitstroomprofielen en onderliggende woon- en zorgbehoeften van jongeren (stap 2D) en de inzichten t.a.v. eigen houding en gedrag (stap 3B) zijn tijdens ontwerp- en ontwikkelsessie(s) met een brede groep van betrokkenen concrete, uitvoerbare oplossingen geformuleerd.
- De output van deze ontwerp- en ontwikkelsessie(s) wordt verwerkt tot een routekaart waarmee de woon- en zorgopgave daadwerkelijk kan worden gerealiseerd.

Fase 3 • Stap 3D

Gesprekken voeren met jongeren om uitstroomprofiel in kaart te brengen

In eerdere fasen zijn inschattingen gemaakt van de uitstroomprofielen van de jongeren. In deze fase voeren de uitvoeringscoördinatoren gesprekken met de jongeren zelf om de definitieve aantallen te koppelen aan de uitstroomprofielen. Daarmee ontstaat duidelijkheid over wat er daadwerkelijk georganiseerd moet worden. In de gesprekken wordt

de presentiebenadering toegepast. Oplossingsgerichtheid is niet het uitgangspunt, maar presentie draagt bij aan goede, passende hulp en voorkomt mismatch. De gesprekken met de jongeren zijn onderdeel van een proces waarin uitvoeringscoördinatoren trouw en nabij blijven, net zolang tot de jongere passende woon- en zorgondersteuning heeft.

Doen

Vorbereiding door de uitvoeringscoördinatoren 16-27 van de gesprekken met jongeren op basis van de presentiebenadering.

De uitvoeringscoördinatoren voeren gesprekken met jongeren. NB. Het voeren van de gesprekken is bewust niet eerder gedaan. Dit om te voorkomen dat verwachtingen werden gewekt bij de jongeren, terwijl de uitvoering nog op zich liet wachten.

Matchen woon- en zorgbehoefte aan de uitstroomprofielen en komen tot een definitieve verdeling.

De uitvoeringscoördinatoren registreren de woon- en zorgbehoeften van de jongeren die zij in kaart brengen.

Verantwoordelijk

- De projectleider zorgt dat uitvoeringscoördinatoren bekend zijn met de presentiebenadering en deze toepassen in de gesprekken.
- Het voeren van de gesprekken door de uitvoeringscoördinatoren.
- Bepalen van de definitieve aantallen door de projectleider en terugkoppelen aan de bestuurlijk opdrachtgever(s).

Resultaat van stap 3D

- Beter zicht op de daadwerkelijke woon- en zorgbehoefte van de jongeren dankzij toepassing van de presentiebenadering in de gesprekken met jongeren.
- Definitieve verdeling van de jongeren over de uitstroomprofielen.
- Uitvoeringscoördinatoren omarmen het gedachtengoed van de presentatiebenadering, ook met oog op de volgende fasen.

Fase 3 • Stap 3E

Uitvoeren, monitoren en bijsturen

In deze fase nemen de uitvoeringscoördinatoren 16-27 de procesregie rondom de jongeren op zich. Samen met de beleidscollega's in het centraal coördinatiepunt zorgen zij ervoor dat de woon- en zorgbehoeften van jongeren daadwerkelijk worden gerealiseerd. Zij monitoren de voortgang op casusniveau nauwkeurig, zodat knelpunten, signalen, patronen en opvallendheden systematisch worden verzameld. Deze worden als vast agendapunt ingebracht in het centraal coördinatiepunt

en gedeeld met opdrachtgever(s) en relevante stakeholders. Door deze monitoring ontstaat binnen enkele maanden inzicht in wat per uitstroomprofiel nodig is aan taken én in welke uitstroomprofielen de grootste behoefte ligt. Dit vormt cruciale input voor de beleidsmedewerkers in het team. Het cyclisch werken - doen, monitoren en agenderen - maakt het mogelijk om tijdig bij te sturen op eerder gemaakte besluiten en denkrichtingen gekoppeld aan de routekaart.

Doen

Beleidsmedewerkers en uitvoeringscoördinatoren van het centraal coördinatiepunt voeren hun taken uit (zie stap 3A). Cyclisch werken (doen - monitoren - agenderen) en waar nodig bijsturen op besluiten en routekaart. Systematische terugkoppelen van bevindingen naar opdrachtgever(s) en partners.

Verantwoordelijk

- De projectleider ziet toe op cyclische manier van werken en zorgt voor systematische terugkoppeling aan opdrachtgever(s) en partners.
- Waar nodig geven opdrachtgever(s) en partners rugdekking en/of zetten zelf acties in gang om de benodigde randvoorwaarden voor de uitvoering te realiseren.
- Beleidsmedewerkers en uitvoeringscoördinatoren zijn verantwoordelijk voor de uitvoeren van hun taken.

Resultaat van stap 3E

- Blijvend zicht of het passend woon- en zorg-aanbod op casusniveau is gerealiseerd.
- Knelpunten, signalen, patronen en opvallendheden die uit de lopende casuïstiek naar voren komen zijn systematisch in beeld gebracht en opgepakt door het centraal coördinatiepunt.
- Waar nodig: aanpassing van bestaand beleid of opstellen van nieuw beleid, dan wel creëren en inkopen van (nieuw) passend aanbod om de benodigde randvoorwaarden voor de uitvoering te realiseren.

Fase 3 • Stap 3F

Duurzaam bestendigen van de aanpak

In de laatste stap van fase 3 werkt de gemeente aan het structureel bestendigen van de aanpak en wordt het centraal coördinatiepunt structureel ingebed. Zodat het blijvend bijdraagt aan het beoogde doel: voorkomen van dakloosheid onder jongeren die uitstromen uit jeugdzorg met verblijf. Naast het inbedden van de aanpak in de eigen gemeente is

het relevant om met betrokkenen (van andere gemeenten, organisaties, etc.) stil te staan bij mogelijke schalingsroutes van de aanpak. Denk hierbij aan het uitbreiden van de aanpak naar andere gemeenten in de regio of uitbreiding van de aanpak naar andere doelgroepen of domeinen.

Doen

Inbedden van de aanpak in de eigen gemeente: regelen van structureel budget, capaciteit en mandaat. Zie [bijlage 7](#). Indien nodig het werven van een nieuw vast aanspreekpunt van het centraal coördinatiepunt en overdracht van taken door de projectleider. Organiseren van een gesprek met betrokkenen over het schalen van de aanpak (zie [bijlage 9](#)).

Verantwoordelijk

- Projectleider regelt - in samenwerking met andere afdelingen van de gemeente - dat er structureel budget en capaciteit beschikbaar is voor het centraal coördinatiepunt.
- Projectleider en beleidsmedewerkers van het centraal coördinatiepunt organiseren een gesprek met betrokkenen over beoogde schalingsroutes van de aanpak.

Resultaat van stap 3F

- Het centraal coördinatiepunt beschikt over structureel budget, capaciteit en mandaat in de vorm van bestuurlijk commitment.
- Indien nodig wordt de rol van (externe) projectleider omgezet naar een vast aanspreekpunt voor het centraal coördinatiepunt.
- Beleidsmedewerkers van het centraal coördinatiepunt hebben een gedeeld beeld van de beoogde schalingsroutes van de aanpak en wat daar voor nodig is om het te bereiken. Indien nodig worden hierbij anderen (regiogemeenten, organisaties, etc.) betrokken.

Nawoord

De werkwijze van de Landelijke Aanpak 16-27 laat zien dat het ondersteunen van jongeren die jeugdzorg met verblijf verlaten in hun overgang naar volwassenheid vraagt om meer dan losse interventies of incidentele besluitvorming. Het is een **langjarige, domeinoverstijgende veranderopgave** die alleen kan slagen wanneer beleid, uitvoering en samenwerkingspartners structureel met elkaar verbonden zijn. Daar komt bestuurlijke aandacht bij kijken, structurele agendering en het gezamenlijke besef dat deze opdracht niet binnen één collegeperiode kan worden voltooid. Het vraagt om **volhouden en een lange adem**.

Door de inzet van uitvoeringscoördinatoren 16-27 en beleidsmedewerkers van het centraal coördinatiepunt en het cyclisch werken ontstaat een fundament voor zowel individuele doorbraken voor de doelgroep als systemische verbeteringen. Het gestructureerd verzamelen van data, signalen, patronen en knelpunten maakt het mogelijk om risico's vroegtijdig te herkennen, informatie te benutten en beleid onderbouwd bij te sturen. Daarmee kan de aanpak uitgroeien tot een **lerend systeem**, waarin data, casuïstiek en praktijkexpertise gezamenlijk richting geven aan verbetering van het stelsel.

Koersvast bestuurlijk leiderschap is bij dit alles een belangrijke randvoorwaarde. Gemeenten die deze aanpak willen omarmen, moeten investeren in langdurige samenwerking, heldere rolverdeling en het versterken van uitvoeringskracht. Zij maken expliciet de keuze voor een werkwijze die structurele oplossingen boven ad-hoc maatregelen plaatst. Dit is essentieel om dak- en thuisloosheid te voorkomen en deze specifieke jongeren te ondersteunen in hun stap naar zelfstandigheid.

Maar makkelijk is het niet! Deze aanpak vraagt om volharding én om bestuurlijke bereidheid om te blijven investeren in samenwerking en structuur. Zo kan stap voor stap worden gebouwd aan een samenhangend lokaal systeem waarin deze jongeren daadwerkelijk de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben, precies op de momenten waarop dat het meest telt.

Bijlagen

Bijlage 1 • Fase 1 stap C

Gesprekspunten en aandachtspunten

- Gedeeld beeld & erkenning probleem.
- Uitspreken wens voor de oplossing door alle partijen. Hierin is het belangrijk om naar de gezamenlijkheid te zoeken. Een principeafpraak moet voor alle partijen voordelen bevatten.
- Toezegging (beperkte) inzet in de analysefase. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het aanleveren van data, beschikbaarheid voor interviews en het meedenken over vervolgstappen.
- Intentie uitspreken om na de inventarisatiefase verder te gaan.
- Concrete werkafspraken over verdere afstemming gedurende fase 1 en 2. Bijvoorbeeld tussendoor met updates per mail, en opnieuw in gesprek aan het eind van fase 2 (wanneer de afspraken worden geconcretiseerd op basis van de voorliggende opgave)

Lijst met voorbeeldafspraken

Voorbeeld van afspraken met een woningcorporatie:

- We zetten gezamenlijk in op het terugdringen van jeugddakloosheid. Daarbij erkennen we dat jongeren die op hun 18e verjaardag in jeugdhulp met verblijf zitten speciale aandacht behoeven (gezamenlijke doelstelling).
- Hiervoor is de woningcorporatie bereid om data aan te leveren en stellen zij zich beschikbaar voor een aantal interviews in de inventarisatiefase (de komende vijf maanden). Hierin wordt de woningcorporatie maandelijks geüpdatet over de voortgang.
- Als er aan het eind van fase 2 duidelijk is wat er nodig is voor de oplossing wordt de woningcorporatie betrokken om te kijken in welke mate zij bij kunnen dragen aan de oplossing. De woningcorporatie spreekt de intentie uit om zo goed mogelijk te handelen vanuit het gezamenlijk opgestelde doel.

Relevante gesprekspartners

De lijst met relevante gesprekspartners verschilt per gemeente en hangt af van de probleemanalyse. Doorgaans zijn in ieder geval onderstaande partijen betrokken, waarmee je principeafspraken wil maken:

- Relevante directies gemeente (jeugd, Wmo, huisvesting, inkomen/ werk/participatie)
- Lokale teams
- Jeugdzorgaanbieders
- Gecertificeerde Instellingen
- Woningcorporaties
- Aanbieders beschermd wonen
- Aanbieders maatschappelijke opvang

Verdere organisaties die een rol kunnen spelen zijn:

- Verslavingszorginstellingen
- Volwassenen-CGGZ aanbieders
- Huisartsen/wijkgezondheidscentra
- Private verhuurders
- Initiatieven als Kamers met Aandacht

Bijlage 2 • Fase 1 stap D

Profielschets projectleider

Een inhoudelijk gedreven, enthousiasmerend en bestuurlijk sensitief persoon, die goed bekend is met de context en werkwijzen van gemeenten. Hij/zij:

- is in staat om vanuit een onafhankelijke positie een brug te vormen tussen verschillende beleidsdomeinen, zoals jeugd, Wmo en wonen;
- beweegt zich moeiteloos tussen bestuur, beleid en uitvoering;
- is uitstekend in stakeholdermanagement;
- is resultaatgericht: houdt continu het eindresultaat in het oog;
- is goed in procesregie;
- bezit bestuurlijke sensitiviteit;
- is communicatief sterk;
- heeft kennis van het sociaal domein (i.h.b. jeugd), huisvesting en van domeinoverstijgend samenwerken;
- is flexibel in de methode en middelen, maar vasthoudend ten aanzien van de doelen.

Bijlage 3 • Fase 2 stap A

Te analyseren documenten en te voeren gesprekken

Hieronder staan voorbeelden genoemd van documenten die geanalyseerd kunnen worden voor het in kaart brengen van de werking in theorie. Daarnaast worden gespreksonderwerpen genoemd waarmee de werking in praktijk zichtbaar kan worden gemaakt.

- Gemeentelijk beleid en uitvoeringsplannen:
 - Beleidsnota's jeugd, 16-27, wmo, wonen of werk en inkomen
 - Regionale samenwerkingsafspraken
- Overig:
 - Samenwerkingsafspraken tussen jeugdzorgaanbieders en gemeente
 - Afspraken tussen gemeente en woningcorporaties
 - Afspraken over de overdracht van jeugd naar Wmo-team
 - Raadsstukken en collegebesluiten
 - Zorg- of plaatsingsprotocollen
 - Evaluaties, monitors, inspectierapporten

Vraag in gesprekken naar bijvoorbeeld de volgende onderwerpen:

- Hoe verhouden beleid en praktijk zich tot elkaar, en welke knelpunten zijn er in samenwerking en regie? (beleidsmedewerkers)
- Hoe verloopt casuïstiek rond 18-jarigen? (toegang/lokale teams)
- Hoe wordt de jongere voorbereid door de medewerkers op uitstroom? (residentiële instellingen)

Knelpunten o.b.v. ervaringen tijdens pilots

Landelijke Aanpak 16-27

Knelpunten die vrijwel bij alle pilotgemeenten terugkwamen zijn hieronder opgesomd. Dit overzicht kan worden aangevuld met specifieke lokale inzichten/aandachtspunten en als basis dienen om de huidige organisatie van de uitstroom te beoordelen.

Knelpunten:

- Onvoldoende kennis bij zorgaanbieders en jeugdprofessionals over de ondersteuning van jongeren bij uitstroom jeugdhulp.
- Gebrek aan samenwerking tussen jeugdzorgaanbieders en WMO-aanbieders.
- Onvoldoende gebruik van de uitstroomprofielen-/routes.
- Beperkte kennis bij jeugdprofessionals over werk en inkomen.
- Niet goed functionerende urgentieregeling voor jongeren uit residentiële jeugdhulp.
- Niet-geïmplementeerde toekomstplannen voor jongeren.
- Versnippering: de ondersteuning en voorzieningen voor jongeren in de leeftijd van 16-27 jaar zijn verspreid en ongecoördineerd.
- Onvoldoende regie op het gehele uitstroomproces.
- Ontbreken van een centraal coördinatiepunt voor de uitstroom van jongeren.

Bijlage 4 • Fase 2 stap B

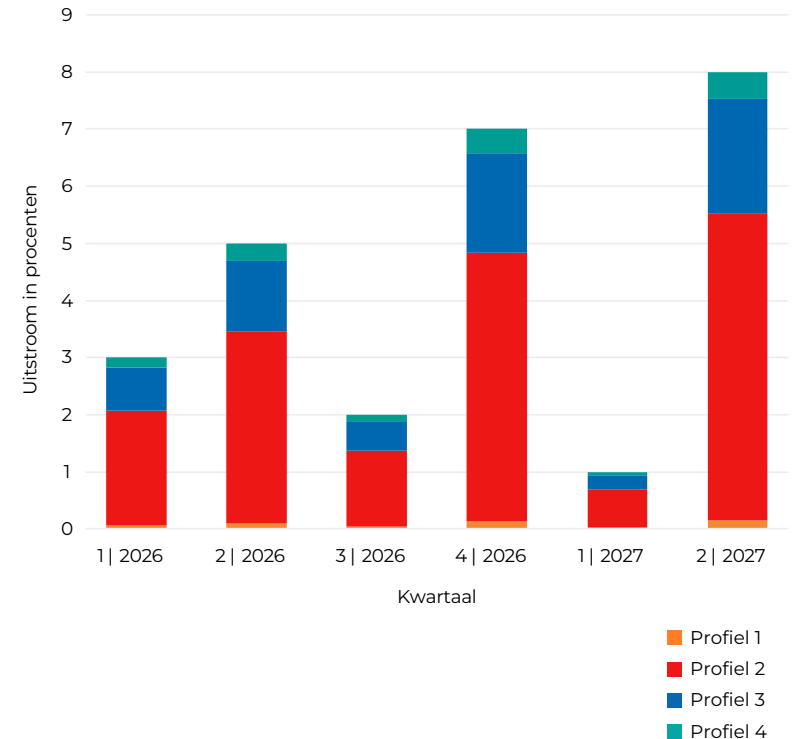
Voorbeelduitwerking: in kaart brengen aantallen

De gemeente heeft bij jeugdzorgaanbieders opgehaald hoeveel jongeren, die zich nu in jeugdhulp met verblijf bevinden, de komende kwartalen 18 jaar worden. Daarnaast is - op basis van de ervaringen met pilots van Landelijke Aanpak 16-27 en een sessie met experts - ingeschat dat de verdeling over de uitstroomprofielen als volgt is*:

Uitstroomprofiel 1	2%
Uitstroomprofiel 2	67%
Uitstroomprofiel 3	25%
Uitstroomprofiel 4	6%

Uit de data is de volgende grafiek opgesteld.

** Percentages zijn fictief. Wel zien we op basis van de uitgevoerde pilots dat uitstroomprofiel 2 het vaakst voorkomt.*

Bijlage 5 • Fase 2 stap C

Voorbeelduitwerking: expliciteren maatschappelijke opgave

De knelpuntenanalyse en de analyse van de aantallen en uitstroomprofielen vormt de input voor deze stap.

Maak een prioritering van de knelpunten. Toets de knelpunten aan de verwachte behoefte o.b.v. de uitstroomprofielen. In bijlage 4 zie je dat de meeste jongeren zich in profiel 2 of 3 bevinden. Hiervoor is het vooral benodigd om extra woonruimte te realiseren in combinatie met de juiste begeleiding en ondersteuning en de wachttijden te verminderen. De voorbeelden van knelpunten rechts verdienen (naast andere knelpunten) prioriteit.

Maak een risicoanalyse van de knelpunten die als eerste dienen te worden opgelost. Dit is uitgewerkt in het voorbeeld rechts. Gebruik deze analyse als input voor het (her)bevestigen van het commitment in stap 2E en het uitwerken van oplossingsrichtingen in stap 3C.

Knelpunt	Risico voor gemeente	Risico voor jongeren
Tekort aan passende en duurzame woonzorg plekken	Verhoogde kosten door tijdelijke (crisis) opvang en inefficiënt gebruik van middelen	Onzekerheid en instabiliteit, wat kan leiden tot uitval en dakloosheid
Gebrek aan jongeren-huisvesting en bouw voor jongeren	Stijgende kosten voor tijdelijke opvang en meer jongerendakloosheid in het straatbeeld	Weinig kansen op een stabiele woonplek, verhoogd risico op dakloosheid met negatieve gevolgen voor de jongere op andere leefgebieden
Lange wachttijden en onduidelijkheid in urgentieprocedures	Zorgt voor langere gebruik van verlengde jeugdwet. De huidige urgentieregels zorgen voor ongelijkheid voor jongeren die uitstromen omdat het uitmaakt welke zorgaanbieder je hebt en/of je regisseur bekend is met de procedures	Verhoogde onzekerheid en risico op dakloosheid
Geen integrale aanpak en afstemming tussen jeugdwet, Wmo en WLZ	Verhoogde kosten en verlies van efficiëntie door versnippering van verantwoordelijkheden. Langdurig gebruik jeugdwet	Gebrek aan continuïteit in zorg en ondersteuning, risico op uitval en dakloosheid

Bijlage 6 • Fase 2 stap E

Organiseren bijeenkomst (her)bevestigen commitment

Doel van de bijeenkomst: Het gedeeld scherp krijgen van het kernprobleem rondom jongeren (16–27 jaar) na uitstroom uit jeugdhulp met verblijf, en het (her)bevestigen van het commitment van alle relevante betrokken partijen op deze opgave, nu die beter in kaart is gebracht.

Opbouw voorbeeldagenda:

1. Opening en doel van bijeenkomst
2. Terugkoppeling probleemanalyse
 - Wat hebben we ontdekt sinds de vorige keer: waar staan we nu?
3. Reflectie in kleine groepen
 - Wat betekent dit voor onze rol en verantwoordelijkheid?
 - Wat vraagt dit in de samenwerking?
4. Plenaire terugkoppeling
 - Wat betekent dit voor wat partijen te doen hebben?
5. Commitmentronde
 - Wat hebben partijen nodig om dit waar te kunnen maken?
6. Afronding en vervolgstappen
 - Afspraken over vervolgaanpak: wie doet wat en wanneer?

Bijlage 7 • Fase 3 stap A & stap F

Vastleggen mandaat

Ontwerpen van een voorstel voor mandaat en positionering:

- Omschrijf formeel welke beslissingen het centraal coördinatiepunt mag nemen (bijv. over toeleiding, tijdelijke voorzieningen, inzet budgetten)
- Stem af met juridische en financiële adviseurs

Afstemming met bestuur en management:

- Bespreek het voorstel in het managementoverleg en/of met portefeuillehouders
- Verwerk opmerkingen en zorg voor draagvlak bij betrokken afdelingen

Afronding:

- Vastlegging in beleids- en uitvoeringsdocumenten
- Communicatie en implementatie

Vastleggen in beleidsdocumenten

Bepalen (structurele) formatiebehoefte:

- Inventariseer welke functies nodig zijn
- Bepaal hoeveel tijd nodig is per expertise

Afstemmen en regelen personele inzet:

- Voor gesprekken met leidinggevend en (structurele) inzet van medewerkers uit zijn/haar team
- Maak afspraken over tijdsbesteding en aansturing
- Leg de afspraken vast in taakomschrijvingen of werkafspraken

Formele borging in HR- en organisatie-instrumenten:

- De inzet en taken moeten verwerkt worden in formatieplannen en functiebeschrijving
- Organogrammen en rapportageprocessen moeten ook aangepast worden aan de nieuwe structuur

Communicatie:

- Communiceer naar de betrokken stakeholders (zowel intern als extern)

Bijlage 8 • Fase 3 stap A

Competenties van beoogde medewerkers van het centraal coördinatiepunt

Competenties uitvoeringscoördinatoren 16-27:

- Heeft ervaring met procesbegeleiding
- Heeft expertise van de lokale sociale kaart op de Big 5 leefdomeinen
- Kan goed gesprek voeren op woon- en zorgbehoeften van jongeren (presentiebenadering) en weet hoe hij/zij naar de jongeren moet luisteren
- Is cultuur- en traumasensitief
- Kan grenzen stellen
- Ziet eigen kwaliteiten en tekortkomingen
- Kan de rode draad halen uit gevoerde gesprekken en knelpunten halen en registreren

Competenties beleidsmedewerkers:

- Heeft systeeminzicht en institutionele sensitiviteit
- Toont probleemeigenaarschap en oplossingsgerichtheid
- Kan verbinden en onderhandelen over belangen
- Kan beleid naar praktijk vertalen en praktijk naar beleid
- Kan procesregie voeren en weet hoe er geborgd moet worden

Bijlage 9 • Fase 3 stap F

Route	Voorbeelden
In (inbedden): Van tijdelijk naar permanent ingebed binnen de gemeente	• Het centraal coördinatiepunt met bijbehorende taken wordt structureel bezet door medewerkers. • Het mandaat, bestuurlijk commitment, de teaminrichting, rollen en taken en doelstellingen worden waar nodig vastgelegd in werkafspraken. • Financieringsstromen worden aangepast, zodat het centraal coördinatiepunt structureel bekostigd wordt.
Uit (uitbreiden in aantal en bereik): aanpak van één gemeente naar andere gemeenten in de regio	• De aanpak wordt uitgebreid naar andere gemeenten in de regio of naar andere doelgroepen. • Het aantal centrale coördinatiepunten groeit en daarmee ook de behoefte om collectief leren tussen gemeenten mogelijk te maken.
Op (veranderen van beleid, wet- en regelgeving): Van geïsoleerde setting naar systeemverandering: het institutionaliseren in beleid, wet- en regelgeving	• De in-, door- en uitstroom van jongeren in de jeugdzorg wordt (ook na het verlaten van een jeugdzorgplek) gemonitord en de zorgaanbieders en inkooporganisatie van de gemeente stemmen af over woon- en zorgbehoeften. • Er wordt door alle betrokken zorgaanbieders gewerkt met de uitstroomprofielen. • Aanpassing van beleid om benodigd woon- en zorgaanbod te realiseren.
Diep (fundamentele gedragsverandering): Van tijdelijk naar fundamentele gedragsverandering (verandering in waarden, normen en overtuigingen) in hoe mensen denken, werken en handelen	• Verandering van houding en gedrag van medewerkers gemeenten: niet alleen focus op uitvoering beleid, regelgeving en ingekocht zorgaanbod, maar ook zorgen voor duurzame passende huisvesting en ondersteuning. • Zorgaanbieders, woningcorporaties en gemeenten gaan proactiever samenwerken en voelen een gezamenlijke verantwoordelijkheid in het voorkomen van dakloosheid bij jongeren die de jeugdzorg verlaten. • Medewerkers van het centraal coördinatiepunt werken volgens de presentiebenadering. • Gemeenten worden bewuster van het belang van preventie bij aandachtsgroepen ter voorkoming van erger.
Voorbij (uitbreiding naar andere domeinen): van één inhoudelijk domein, naar een ander domein	De aanpak wordt geschaald naar andere aandachtsgroepen: pleegzorg, jongeren die dak- en thuisloos raken, top 100-jongeren, ex-gedetineerden, mensen met onbegrepen gedrag, etc.

Zie voor meer informatie: 'Handleiding bewust opschalen van pilots' van Platform Sociaal Domein en Platform31.

Ondersteuning?

Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd (OZJ)

Benieuwd naar de andere producten die het OZJ afgeleid van de Landelijke Aanpak 16-27 heeft ontwikkeld? Denk aan de campagne 'Wie niet past loopt vast' met bijbehorende posters of de podcast. [Kijk dan hier!](#)
In 2026 is vanuit het OZJ de landelijke ambassadeur (Nicoline den Ouden) beschikbaar voor consultatie en advies rond de implementatie van de Landelijke Aanpak 16-27.

Naar verwachting verschijnt in 2026 een leergang voor gemeentelijke programmamanagers/projectleiders die aan de slag willen met het coördineren van de uitstroom van jeugdhulp met verblijf. Houd de site in de gaten of volg ons [LinkedIn-account](#).

Platform Sociaal Domein

Platform Sociaal Domein helpt gemeenten, het rijk en hun partners bij het slimmer inrichten van het sociaal domein. De regio-adviseurs van Platform Sociaal Domein ondersteunen vraaggericht bij meer kennis en ontwikkeling binnen jouw organisatie, organiseren werksessies en events om opgaven verder te brengen en verbinden je met experts op onderwerpen waar je zelf niet uitkomt. Naast standaard ondersteuning, is ook maatwerk mogelijk. Vraag jouw [regio-adviseur](#) om de mogelijkheden!

Landelijk Gemeentelijk Netwerk 16-27 (LGN 16-27)

In het LGN 16-27 zijn meer dan 150 gemeenten actief die het verschil willen maken in het leven van jongeren tussen de 16 en 27 jaar in een kwetsbare positie. Het LGN 16-27 faciliteert kennisdeling door regelmatig fysieke en digitale bijeenkomsten te organiseren over de overgang van jeugd naar volwassenheid voor jongeren in een kwetsbare positie en over actualiteiten op de Big 5. Vanuit het netwerk wordt ook vraaggerichte ondersteuning geboden aan gemeenten door de regio-adviseurs van het Platform Sociaal Domein. Alle leden ontvangen minimaal 4 keer per jaar de LGN 16-27-nieuwsbrief. Scan de QR-code om aan te sluiten bij het netwerk.

Meer weten?

Eerst een Thuis

In 2022 is het [Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis \(2023-2030\)](#) gelanceerd. Het doel is dat iedereen in Nederland in 2030 een dak boven zijn of haar hoofd heeft. Jongeren zijn een speciale aandachtsgroep in het Nationaal Actieplan Dakloosheid, met een eigen actie-agenda, omdat er zorgelijke signalen zijn dat het aantal dakloze jongeren na een dalende trend weer toeneemt.

Wet Versterking regie volkshuisvesting

Met dit [wetsvoorstel](#) - dat bij tijdige behandeling van de novelle door de Tweede en Eerste Kamer medio 2026 in werking treedt - worden alle gemeenten verplicht om een huisvestingsverordening vast te stellen waarin in ieder geval een urgentieregeling is opgenomen. In deze urgentieregeling nemen de gemeenten de in dit wetsvoorstel geregelde categorieën van urgent woningzoekenden verplicht op. Eén van deze groepen zijn jongeren die uitstromen uit intramurale voorzieningen.

Overige producten:

- Publicatie '[Wie niet past, loopt vast](#)' van het OZJ
- Podcast '[Wie niet past, loopt vast](#)' van het OZJ
- Handreiking '[Maatwerk Participatiewet jongeren in een kwetsbare positie](#)' van Divosa
- Diverse handreikingen en tips van de Preventie Alliantie
- Advies '[Waar woon je nadat je een instelling verlaat](#)' van Jongerenpanel De Derde Kamer
- Informatie over het versterken van lokale teams (denk aan het Richtinggevend kader, het [Verkenninginstrument Toegang en het op handen zijnde convenant Stevige lokale teams](#))

Platform-sociaaldomein.nl
Nassaulaan 12, 2514 JS Den Haag
Postbus 30435, 2500 GK Den Haag

Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd

Het Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd (OZJ) bouwt mee aan een lerend jeugdstelsel dat kinderen en jongeren in Nederland helpt gelukkig en veilig op te groeien. We ondersteunen landelijke initiatieven voor vernieuwing en verbetering van de jeugdhulp. We pakken moeilijke uitdagingen aan, zoals wachttijden, vastgelopen gezinnen en jongeren die op hun 18e er alleen voor staan. Maar ook professionals met hulpvragen, bestuurders die anders willen werken en implementatievragen rond de Hervormingsagenda Jeugd.

Voor meer informatie:
www.voordejeugdenhetgezin.nl

**VOOR
JEUGD &
GEZIN**

